

18.6.2024

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: Liikenne- ja viestintäministeriön lausuntopyyntö (VN/22626/2023)

Valtiovarainministeriön lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta sekä Hongkongin yleis-sopimuksesta ja MARPOL-yleissopimuksen ja Lontoon pöytäkirjan muutok-sista

Tausta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi merenkulun ympäristönsuojelulakia, lakia aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä, lakia alusturvallisuuden valvonnasta, jätelakia ja lakia sakon täytäntöönpanosta.

Hallitusohjelmaan perustuen merenkulun ympäristönsuojelulakiin esitetään alusten rikkipesureiden pesuvesien ja pesureiden erotteleman lietteen päästökieltoa ja harmaan veden eli aluksen suihkuista, pesukoneista ja keittiöistä peräisin olevan veden päästökieltoa Suomen aluevesille. Voimassa olevaa käymäläjätevesien päästökieltoa tiukennettaisiin siten, että jatkossa käsitellyn käymäläjäteveden päästäminen alukselta veteen olisi kielletty Suomen aluevesillä.

Osana merenkulun ympäristönsuojelulakiin esitettäviä muutoksia esitetään uusiutuvien ja vähähiilisten polttoaineiden käytöstä meriliikenteessä annetun asetuksen säännöksiä täydennettävän kansallisesti. Asetus edellyttää toimivaltaisen viranomaisen nimeämistä ja asetuksen mukaisista seuraamuksista säätämistä. Sataman pitäjä esitetään valtuutettavan hoitamaan alusten maasähkön käyttöön liittyvät viranomaistehtävät. Lisäksi esitetään, että Suomessa otettaisiin käyttöön asetuksen sallimalla tavalla niin sanottu saaripoikkeus.

Samalla merenkulun ympäristönsuojelulakiin esitetään lisättäväksi satamien pitäjille velvoite varmistaa maasähkön tarjonta vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönotosta annetun asetuksen mukaisesti.

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Hongkongin yleissopimuksen sekä lain yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Yleissopimuksen määräyksillä asetetaan velvoitteita aluskierrätyslaitoksille ja aluksille sekä määrätään sääntöjen noudattamisen valvonnasta.

Hallituksen esityksellä on tarkoitus esittää eduskunnan hyväksyttäväksi myös muutoksia MARPOL-yleissopimuksen liitteisiin. Muutokset sisältävät sekä Euroopan unionin että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, joten eduskunnan hyväksyntää haetaan vain siltä osin, kuin muutokset kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi jätteen ja muun aineen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehdyn vuoden 1972 yleissopimuksen vuoden 1996 pöytäkirjan eli niin sanotun Lontoon pöytäkirjan liitteisiin tehdyt muutokset, joilla kielletään viemäri- ja jäteveden laskeminen mereen, sekä lain pöytäkirjan muutosten voimaansaattamisesta. Lait merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025.

Valtiovarainministeriön lausunto

Esitetyn sääntelyn tavoitteena on hallitusohjelman mukaisesti vähentää meriympäristölle haitallisten aineiden päästöjä veteen Suomen aluevesillä. Lisäksi tavoitteena on täydentää Suomea sitovaa EU-sääntelyä kansallisilla säännöksillä ja siten varmistaa kansallisen lainsäädännön yhteensopivuus EU-sääntelyn kanssa. Hongkongin yleissopimukseen sitoutuminen edistää osaltaan alusten purkamista ympäristön ja terveyden kannalta asianmukaisesti. MARPOL-yleissopimuksen ja Lontoon pöytäkirjan muutosten tavoitteena on vähentää päästöjä ilmaan ja veteen sekä muutoin tehostaa ympäristönsuojelua.

Sinänsä sääntelyn ympäristöä koskeviin tavoitteisiin valtiovarainministeriöllä ei ole huomauttamista. Ehdotetut muutokset parantaisivat ympäristönsuojelua vähentämällä päästöjä ilmaan ja vesistöihin.

Myös esitetyn sääntelyn taloudelliset vaikutukset vaikuttavat pysyvän kohtuullisina.

Suomen aluevesiä koskevasta rikkipesurivesien ja –jäämien päästökiellosta arvioidaan aiheutuvan yhteensä noin 2,5 - 6 miljoonan euron vuotuinen juokseva kustannus Suomea palvelevalle meriliikenteelle. Kustannusvaikutusten oletetaan kuitenkin pienentyvän aluskannan uudistumisen myötä. Ehdotetuilla päästörajotusten tarkentamisella ja päästökielloilla koskien laivojen käymälä- ja harmaita vesiä ei arvioida olevan taloudellisia vaikutuksia aluksille eikä niitä omistaville tai niitä hallinnoiville yrityksille.

Sen sijaan jakeluinfra-asetuksen edellyttämä sähkön toimittaminen laituripaikkoihin edellyttää sataman pitäjältä investointeja, joiden suuruusluokan arvioidaan olevan yhteensä noin 30-50 miljoonaa euroa. Osa satamista on kuitenkin arvioinut sähkönsyötön investointien maksavan itsensä takaisin käytön aikana, minkä lisäksi satamien on mahdollista saada investointeihin EU-tukirahoitusta, jotka voisivat kattaa kustannuksista 20-30 prosenttia.

Ehdotukset lisäisivät jonkin verran Liikenne- ja viestintäviraston sekä Rajavartiolaitoksen tehtäviä. Liikenne- ja viestintävirasto valvoisi mm. rikkipesureiden pesuvesien päästökiellon noudattamista ja Rajavartiolaitos osallistuisi päästökiellon valvontaan merellä tapahtuvan operoinnin ohessa ja saamiensa ilmoitusten perusteella.

Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto esitetään nimitettäväksi uusiutuvien ja vähähiilisten polttoaineiden käytöstä meriliikenteessä annetun asetuksen mukaiseksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi, minkä myötä myös asetuksessa toimivaltaiselle viranomaiselle osoitetut tehtävät tulisivat Liikenne- ja viestintäviraston hoidettaviksi. Lisäksi Liikenne- ja viestintävirastolle esitetään toimivaltaa määrätä yhtiölle asetuksen mukaisia seuraamusmaksuja.

Myös ehdotettu maasähkönsyöttöä satamassa koskeva velvoite tuo uuden valvontatehtävän Liikenne- ja viestintävirastolle. Tehtävä edellyttäisi arviolta 55 000 euron pysyvää vuotuista lisäystä viraston määrärahoihin sekä 50 000 euron kertaluonteista määrärahaa. Myös Hongkongin yleissopimukseen perustuvat alusten katsastukset, vaarallisten materiaalin luettelon todentaminen ja katsastusten perusteella annettavien todistuskirjojen myöntäminen sekä MARPOL-yleissopimukseen tehdyt muutokset toisivat jonkin verran lisätyötä Liikenne- ja viestintävirastolle. Muille viranomaisille ei aiheutune muutoksista merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Ehdotukset näyttäisivät lisäävän sekä Liikenne- ja viestintäviraston että Rajavartiolaitoksen tehtäviä noin 2 henkilötyövuodella. Liikenne- ja viestintäviraston osalta tämä tarkoittaisi euromääräisesti reilun 200 000 euron vuotuista kustannusta (ml. vuotuiset tietojärjestelmän päivityskustannukset) lisättyinä 50 000 euron kertaluonteisella määrärahalla tietojärjestelmien päivityksiin. Rajavartiolaitoksen osalta kustannukset olisivat todennäköisesti noin 80 000 – 160 000 euroa vuodessa.

Ehdotuksen mukaan sekä Liikenne- ja viestintäviraston että Rajavartiolaitoksen on tarkoitus kattaa muutoksista aiheutuvat resurssitarpeensa olemassa olevilla resursseilla, mikä valtiovarainministeriön mukaan on kannatettavaa.

Mahdollisia resurssitarpeita arvioidessa tulee ottaa huomioon talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaus siitä, että pääsääntöisesti uusien lisätehtävien yhteydessä luovutaan tai tehostetaan olemassa olevia tehtäviä. Yksittäisten, muutamien henkilötyövuosien suuruisten uusien tehtävien osalta tehtävistä luopuminen tai niiden tehostaminen toteutetaan lähtökohtaisesti kyseisen ministeriön pääluokassa. Kansallisesta resursoinnista päätetään talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Mika Niemelä

VN/22626/2023-VM-19

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: